

8. Наказ МОН України від 28.03.2022 № 274 «Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні». URL: <http://surl.li/bznht>.

9. Нова українська школа. Дорожня карта реформи базової та профільної школи. Проект для обговорення/ Вакуленко Т., Гриневич Л., Лінник О. та інші; за заг. ред. Л. Гриневич. — АКМЕ ГРУП, 2021. — 46 с

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ СИСТЕМИ БЕЗПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ ЩОДО РОЗБУДОВИ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Тетяна ЖЕЛЄЗНОВА,

старший викладач кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та безпечного освітнього середовища комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», кандидат педагогічних наук

Здоров'я – неоціненний дар, за який люди несуть особисту відповідальність. Поняття «здоров'я» трактується в сучасному світі не тільки як відсутність хвороб, воно також включає способи мислення і поведінки, які підвищують рівень загального благополуччя, забезпечують самореалізацію і життєвий успіх. Тобто здоровий спосіб життя охоплює різноманітні сфери життєдіяльності людини і реалізується через поведінку, конкретні дії, учинки. Безпека окремого учасника освітнього процесу, перш за все, залежить від нього самого.

Охорона праці – це система законодавчих актів і соціально-економічних, технічних, гігієнічних та організаційних заходів, які забезпечують збереження здоров'я і працездатності людини. Забезпечення здорових і безпечних умов навчально-виховного процесу, запобігання травматизму його учасників покладається на власника або уповноважений ним орган.

Навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності - це навчання працівників, учнів, курсантів, студентів, слухачів з метою отримання необхідних знань і навичок з питань, зазначених вище, або безпечного ведення робіт.

Навчання працівників з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності є важливою складовою загальної системи управління закладом, що сприяє запобіганню нещасним випадкам та професійним захворюванням на виробництві і включає в себе комплекс взаємопов'язаних заходів на виконання вимог законодавчих, нормативно-правових актів з охорони праці та безпеки життєдіяльності. У сфері освіти вказана вище система створюється керівником освітнього закладу і має передбачати підготовку, прийняття та реалізацію завдань щодо здійснення організаційних, технічних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на збереження життя, здоров'я та працездатності учасників навчально-виховного процесу.

Система управління охороною праці та безпекою життєдіяльності наразі широко впроваджується в практику роботи закладів та установ освіти області, але і вона потребує детальніших роз'яснень. Зокрема, це стосується саме питань

про порядок проведення інструктажів, навчання і перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності в органах управління освітою та закладах освіти. Оскільки практика доводить, що досить часто керівники закладів, а також педагогічні працівники не до кінця орієнтуються в даних питаннях.

Як свідчать дані статистичних досліджень, питома вага травматизму учасників освітнього процесу поки що залишається досить високою. Ураховуючи зазначене, завдання закладу освіти полягає не тільки в тому, щоб дати здобувачам освіти знання певних правил безпечної поведінки, а й сформуванню навички застосування цих правил у конкретних життєвих ситуаціях.

Знання вимог охорони праці, безпеки життєдіяльності необхідні педагогу не лише для проведення занять, позакласних та позашкільних заходів, а й для того, щоб створити учням умови праці, навчання та відпочинку, при яких би виключалися будь-які випадки травматизму.

Тому розглянемо матеріали, які допоможуть керівникам навчальних закладів та керівникам установ і організацій освіти в їх практичній діяльності, у вирішенні питань щодо профілактики та попередження травматизму серед учасників освітнього процесу.

*Система проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці,
безпеки життєдіяльності*

Відповідно до абзацу восьмого частини першої статті 53 Закону України «Про освіту», статей 13, 14, 30 Закону України «Про охорону праці», наказу Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року №15 «Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці» (далі – Типове положення), затвердженого наказами Міністерства освіти і науки України від 18 квітня 2006 року №304 «Про затвердження Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України» (зі змінами від 22 листопада 2017 року №1514) (далі – Положення про навчання), від 26 грудня 2017 року №1669 «Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти», від 15 серпня 2016 року №974 «Про затвердження Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України», від 13 серпня 2007 року №730 «Про затвердження Правил безпеки під час занять у навчальних і навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти», статей 40, 41 Кодексу цивільного захисту (із змінами і доповненнями, внесеними законом України від 19 лютого 2021 року № 1259-IX), наказу Міністерства внутрішніх справ України від 05 листопада 2018 року №879 «Про затвердження Правил техногенної безпеки», постанови Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» (зі змінами від 26 лютого

2020 року №143) керівниками закладів освіти організується робота з питань проведення навчання і перевірки знань з охорони праці, безпеки життєдіяльності.

Що ж означає термін «*безперервна освіта з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності*»?

Загалом, безперервна освіта – це процес росту освітнього (загальної та професійної) потенціалу особистості протягом життя, організаційно забезпечений системою державних і громадських інститутів і відповідає потребам особистості і суспільства. У нього залучено безліч освітніх структур – основних і паралельних, базових і додаткових, державних і громадських, формальних і неформальних.

Безперервна освіта в галузі безпеки життєдіяльності, охорони праці в закладах освіти, що охоплює всі вікові категорії, покликана розширити можливості людини в розкритті своєї індивідуальності, у підвищенні культурного та професійного рівнів, у полегшенні вирішення життєво важливих для суспільства й особистості проблем: сформувати особистість, готову правильно і результативно діяти в непередбачуваних умовах, що прагне до постійного самовдосконалення та реалізації нових можливостей.

На виконання вищезазначених нормативно-правових актів, у закладах освіти розробляється та затверджується в установленому порядку «Положення про порядок проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності», яке встановлює послідовність навчання з питань охорони праці працівників, а також навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності (охорона здоров'я, пожежна, радіаційна безпека, безпека дорожнього руху, цивільний захист, попередження побутового травматизму тощо) учнів, студентів, курсантів, слухачів, аспірантів закладів освіти (далі - здобувачі освіти).

Вимоги цього Положення є обов'язковими для виконання учасниками освітнього процесу, іншими працівниками закладу та спрямовані на реалізацію системи безперервного навчання з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності здобувачів освіти, працівників з метою забезпечення належних, безпечних і здорових умов навчання та праці, запобігання нещасним випадкам виробничого та побутового характеру та професійним захворюванням.

У закладі освіти один раз на 3 роки складаються плани-графіки проведення навчання та перевірки знань працівників з питань охорони праці, які затверджуються наказом.

Контроль за дотриманням вимог цього Положення здійснюють органи управління освітою за підпорядкуванням, органи державного нагляду за охороною праці, представники галузевої профспілки.

Організація навчання і перевірки знань працівників з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності

Під час прийняття на роботу і в процесі роботи працівники закладу освіти проходять інструктаж, навчання та перевірку знань з питань охорони праці, надання першої домедичної допомоги особам при невідкладних станах й потерпілим від нещасних випадків, з цивільного захисту, пожежної, техногенної

безпеки, а також дій у надзвичайних ситуаціях. Навчання проводиться у вигляді складової частини навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності, при цьому кількість годин і тематика навчання з питань охорони праці має відповідати Типовому положенню. Навчанню і перевірці знань підлягають усі без винятку працівники закладу освіти з урахуванням умов праці та їх діяльності (педагогічної, громадської тощо).

Посадові особи закладу освіти, діяльність яких пов'язана з організацією безпечного ведення робіт, під час прийняття на роботу та періодично (один раз на три роки) проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності за участю профспілок.

Керівник закладу освіти, керівник та спеціалісти служби охорони праці або особи, які є відповідальними за організацію роботи з охорони праці, безпеки життєдіяльності, інші працівники, які є членами відповідної постійно діючої комісії з перевірки знань в закладі, один раз на три роки проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Перевірка знань посадових осіб та інших працівників закладу освіти з питань цивільного захисту, охорони праці, безпеки життєдіяльності здійснюється відповідно до вимог нормативно-правових актів з охорони праці, пожежної, радіаційної безпеки тощо, додержання яких входить до їхніх функціональних обов'язків.

Особи, які суміщають професії, проходять інструктаж, навчання і перевірку знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності з основних професій і з професій за сумісництвом.

Навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності керівників закладів дошкільної, позашкільної та середньої освіти, їх заступників, відповідальних за охорону праці, педагогічних та інших працівників, які викладають питання безпечного ведення робіт або проводять інструктажі з охорони праці, безпеки життєдіяльності, проводиться на базі методичних підрозділів відповідних органів управління освітою або в закладах освіти та навчальних центрах, визначених місцевими органами управління освітою, обсягом не менше 36 годин.

Усі інші посадові особи та працівники закладу освіти проходять навчання і перевірку знань з охорони праці, безпеки життєдіяльності безпосередньо в закладі, їх структурних підрозділах за місцем роботи обсягом не менше 20 годин.

Перевірку знань з охорони праці, безпеки життєдіяльності посадових осіб проводить комісія, створена за наказом місцевих органів управління освітою.

Перевірка знань працівників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності в закладі освіти здійснюється комісією, склад якої затверджується наказом цієї ж установи. Головою комісії призначається керівник або його заступник, до службових обов'язків якого входить організація роботи з охорони праці, безпеки життєдіяльності.

До складу комісії входять спеціалісти служби охорони праці, представники юридичної, виробничої, технічної служб, представник профспілки, уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці. До

складу комісії також залучаються викладачі охорони праці, безпеки життєдіяльності закладу, які проводили навчання (за їх згодою).

Комісія вважається правочинною, якщо до її складу входять не менше трьох осіб. Усі члени комісії мають пройти навчання та перевірку знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності у порядку, установленому Типовим положенням та Положенням про навчання.

Перелік питань для перевірки знань з охорони праці, безпеки життєдіяльності працівників складається членами комісії з урахуванням місцевих умов та затверджується керівником закладу. Формою перевірки - є тестування, залік або іспит. Тестування проводиться комісією за допомогою технічних засобів (автоекзаменатори, модульні тести тощо), залік або іспит - за екзаменаційними білетами у вигляді усного або письмового опитування, а також творчої роботи. Результати перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності працівників заносяться до протоколу засідання комісії з перевірки знань працівників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності.

Особам, які під час перевірки знань з охорони праці, безпеки життєдіяльності виявили задовільні результати, видається посвідчення про перевірку знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності. При цьому в протоколі та посвідченні в стислій формі зазначається перелік основних нормативно-правових актів з охорони праці, питань безпеки життєдіяльності, виконання конкретних видів робіт, в обсязі яких працівник пройшов перевірку знань. Видача посвідчень про перевірку знань працівникам, які проходили навчання в закладі освіти, є обов'язковою лише для працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки. У разі незадовільних результатів перевірки знань працівники протягом одного місяця проходять повторну перевірку.

Не допускаються до роботи працівники, які не пройшли навчання і перевірку знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності.

Організаційне забезпечення роботи комісії з перевірки знань (організація проведення перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності, оформлення, облік і зберігання протоколів перевірки знань, оформлення і облік посвідчень про перевірку знань тощо) покладається на керівника закладу освіти, де проводилось це навчання. Термін зберігання протоколів перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності - не менше 5 років.

Позачергове навчання і перевірка знань працівників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності проводяться під час переведення їх на іншу роботу або призначення на іншу посаду, що потребує додаткових знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності.

Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці

Працівники закладу освіти, безпосередньо зайняті на роботах, зазначених у Переліку робіт з підвищеною небезпекою (наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року №15) та Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі (наказ Міністерства охорони здоров'я України, Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 23 вересня 1994

року №263/121) проходять щороку спеціальне навчання і перевірку знань відповідно до Типового положення.

Робота з підвищеною небезпекою - є робота в умовах впливу шкідливих та небезпечних виробничих чинників або така, де є потреба в професійному доборі, чи пов'язана з обслуговуванням, управлінням, застосуванням технічних засобів праці або технологічних процесів, що характеризуються підвищеним ступенем ризику виникнення аварій, пожеж, загрози життю, заподіяння шкоди здоров'ю, майну, довкіллю.

Спеціальне навчання - є щорічне вивчення працівниками, які залучаються до виконання робіт з підвищеною небезпекою або там, де є потреба в професійному доборі, вимог відповідних нормативно-правових актів з охорони праці.

Спеціальне навчання проводиться як безпосередньо за місцем роботи, так і в навчальному центрі за навчальними планами і програмами, які розробляються з урахуванням конкретних видів робіт, виробничих умов, функціональних обов'язків працівників і затверджуються наказом (розпорядженням) керівника.

Стажування, дублювання і допуск до роботи працівників закладу освіти, які виконують роботи підвищеної небезпеки, проводяться відповідно до Типового положення.

Стажування - набуття особою практичного досвіду виконання виробничих завдань і обов'язків на робочому місці підприємства після теоретичної підготовки до початку самостійної роботи під безпосереднім керівництвом досвідченого фахівця.

Дублювання - самостійне виконання працівником (дублером) професійних обов'язків на робочому місці під наглядом досвідченого працівника з обов'язковим проходженням протиаварійного і протипожежного тренувань.

Перевірка знань з питань охорони праці після проведення спеціального навчання проводиться:

- комісією, що створюється за наказом керівника закладу освіти, якщо навчання проводилось в закладі освіти;
- комісією відповідного територіального органу Держпраці за участю відповідних профспілок, якщо навчання проводилось у навчальному центрі.

До складу комісії залучають осіб, які пройшли навчання та перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці та мають посвідчення.

Організація проведення інструктажів з питань охорони праці

За характером і часом проведення інструктажі для працівників з охорони праці (далі - інструктажі) поділяються на вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий.

Вступний інструктаж з охорони праці проводиться з працівниками, які:

- приймаються на постійну або тимчасову роботу незалежно від їх освіти, стажу роботи та посади;
- прибули до закладу освіти і беруть безпосередню участь в освітньому та виробничому процесах або виконують інші роботи для цієї установи.

Вступний інструктаж проводиться спеціалістом служби охорони праці або іншою особою відповідно до наказу (розпорядження) керівника, на яку покладається цей обов'язок і яка в установленому цим Положенням порядку пройшла навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

Вступний інструктаж проводиться в кабінеті охорони праці або у спеціально обладнаному приміщенні за програмою, розробленою службою охорони праці. Програма та тривалість інструктажу затверджуються керівником закладу.

Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці для працівників, який зберігається службою охорони праці або працівником, що відповідає за проведення вступного інструктажу, а також у наказі про прийняття працівника на роботу.

Первинний інструктаж з охорони праці проводиться до початку роботи безпосередньо на робочому місці з працівником:

- новоприйнятим (постійно чи тимчасово) до установи чи закладу освіти;
- який переводиться з одного структурного підрозділу установи чи закладу освіти до іншого;
- який виконуватиме нову для нього роботу;
- відрядженим іншою установою чи закладом освіти, який бере безпосередню участь в освітньому або виробничому процесах.

Первинний інструктаж на робочому місці проводиться індивідуально або з групою осіб одного фаху за чинними в закладі освіти інструкціями з охорони праці відповідно до виконуваних робіт.

Повторний інструктаж з охорони праці проводиться на робочому місці індивідуально з окремим працівником, групою працівників, які виконують однотипні роботи, за обсягом і змістом питань первинного інструктажу.

Повторний інструктаж проводиться на роботах з підвищеною небезпекою - 1 раз на 3 місяці, для решти робіт - 1 раз на 6 місяців.

Позаплановий інструктаж проводиться на робочому місці або в кабінеті охорони праці у разі:

- введення в дію нових або внесення змін та доповнень до нормативно-правових актів з охорони праці;
- зміни технологічного процесу, заміни або модернізації устаткування, приладів та інструментів, вихідної сировини, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці;
- порушень працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що призвели до травм, аварій, пожеж тощо;
- перерви в роботі виконавця більше ніж на 30 календарних днів - для робіт з підвищеною небезпекою, для решти робіт - понад 60 днів.

Позаплановий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або групою працівників одного фаху. Обсяг і зміст позапланового інструктажу визначаються в кожному окремому випадку залежно від причин і обставин, що спричинили потребу його проведення.

Цільовий інструктаж з охорони праці проводиться у разі:

- ліквідації аварії або стихійного лиха;
- проведення робіт, на які відповідно до законодавства з питань охорони праці оформлюються наряд-допуск, наказ або розпорядження.

Цільовий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або групою працівників. Обсяг і зміст цільового інструктажу визначаються залежно від виду робіт, що виконуватимуться.

Інструктажі з охорони праці зі здобувачами освіти під час трудового і професійного навчання на виробництві проводяться відповідно до цього Положення, а саме:

- вступний інструктаж з охорони праці;
- до початку трудового або професійного навчання на виробництві;
- у разі екскурсії на підприємство.

Вступний інструктаж з охорони праці зі здобувачами освіти перед початком трудового і професійного навчання проводять керівники робіт, майстри виробничого навчання та інші особи, на яких наказом керівника закладу освіти покладено обов'язки керівництва таким навчанням, та безпосередні керівники робіт на виробництві (начальники структурних підрозділів, дільниць, майстри, фізичні особи, які використовують найману працю).

Реєстрація вступного інструктажу з охорони праці проводиться у журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці для працівників.

Первинний інструктаж:

- перед початком навчання в кожному кабінеті, майстерні закладу освіти;
- перед виконанням кожного навчального завдання, пов'язаного з використанням різних механізмів, інструментів, матеріалів тощо.

Первинний інструктаж з охорони праці зі здобувачами освіти проводиться до початку роботи безпосередньо на робочому місці (дільниця підприємства, організації), де проводиться трудове та професійне навчання;

Позаплановий інструктаж:

- у разі порушень здобувачами освіти вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що можуть призвести або призвели до травм, надзвичайних ситуацій тощо;

Повторний інструктаж:

- на робочому місці, де здійснюється трудове та професійне навчання, у строки, визначені нормативно-правовими актами з охорони праці, які діють у галузі, або роботодавцем з урахуванням конкретних умов праці, але не рідше:
 - для робіт з підвищеною небезпекою - 1 разу на 3 місяці;
 - для решти робіт - 1 разу на 6 місяців;
- цільовий інструктаж:
- у разі їх участі у ліквідації аварії або стихійного лиха;
- під час проведення робіт, на які відповідно до законодавства оформлюються наряд-допуск, наказ або розпорядження.

Інструктажі з охорони праці зі здобувачами освіти під час трудового і професійного навчання на виробництві проводяться відповідно до Типового положення.

Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктаж з охорони праці з працівниками та здобувачами освіти, які проходять виробниче навчання та виробничу практику на підприємствах, в організаціях, проводить безпосередній керівник робіт (начальник структурного підрозділу, майстер) або фізична особа, яка використовує найману працю. Завершуються вони перевіркою знань у вигляді усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці особою, яка проводила інструктаж. При незадовільних результатах перевірки знань, умінь і навичок щодо безпечного виконання робіт після первинного, повторного чи позапланового інструктажів протягом 10 днів додатково проводяться інструктаж і повторна перевірка знань.

Про проведення первинного, повторного, позапланового та цільового інструктажів з охорони праці працівників, здобувачів освіти на виробництві та їх допуск до роботи особа, яка проводила інструктаж, уносить запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці. Сторінки журналу реєстрації інструктажів мають бути пронумеровані і прошнуровані відповідно до вимог.

У разі виконання робіт, що потребують оформлення наряду-допуску, цільовий інструктаж проводиться відповідно до Типового положення.

Перелік професій та посад працівників, які звільняються від повторного інструктажу, затверджується керівником установи чи закладу освіти.

Тематика та порядок проведення інструктажів з питань охорони праці для здобувачів освіти під час трудового і професійного навчання в закладі освіти та на виробництві визначаються нормативно-правовими актами у сфері освіти і охорони праці з урахуванням специфіки навчання в цих закладах.

Проведення та реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності

Інструктажі з безпеки життєдіяльності проводяться із здобувачами освіти. Інструктажі містять питання охорони здоров'я, пожежної, радіаційної безпеки, цивільного захисту, безпеки дорожнього руху, реагування на надзвичайні ситуації, безпеки побуту тощо.

Перед початком навчальних занять один раз на рік, а також при зарахуванні або оформленні до закладу освіти здобувача освіти проводиться вступний інструктаж з безпеки життєдіяльності службами охорони праці, безпеки життєдіяльності. За умови чисельності учасників освітнього процесу в закладах понад 200 осіб вищезазначеними службами проводиться навчання з вихователями, класними керівниками, майстрами виробничого навчання, кураторами груп тощо, які в свою чергу інструктують здобувачів освіти перед початком навчального року. Програма вступного інструктажу розробляється в закладі освіти на основі орієнтовного переліку питань вступного інструктажу з безпеки життєдіяльності для здобувачів освіти, поданого в Положенні про навчання, а саме:

1. Загальні відомості про заклад освіти, його структуру (кабінети, лабораторії, майстерні, спортзали тощо). Види та джерела небезпеки у

навчальних приміщеннях, на спортивних майданчиках, навчально-дослідних ділянках тощо.

2. Загальні правила поведінки під час освітнього процесу. Обставини та причини найбільш характерних нещасних випадків, що сталися в закладах освіти.

3. Вимоги пожежної безпеки в закладі освіти. Ознайомлення з Правилами пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України.

4. Радіаційна безпека, дії у разі надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру.

5. Цивільний захист, техногенна безпека природного і техногенного характеру.

6. Безпека дорожнього руху. Поведінка на вулиці, ознайомлення з правилами дорожнього руху.

7. Побутовий травматизм, попередження та дії у разі нещасних випадків у побуті.

8. Домедична допомога у разі нещасних випадків, надзвичайних подій тощо.

Програма та порядок проведення вступного інструктажу з безпеки життєдіяльності затверджуються наказом керівника закладу освіти.

Запис про вступний інструктаж робиться на окремій сторінці журналу обліку навчальних занять, а у разі відсутності такої сторінки – в журналі реєстрації первинного, позапланового, цільового інструктажів здобувачів освіти з безпеки життєдіяльності.

Первинний інструктаж з безпеки життєдіяльності проводиться на початку заняття у кожному кабінеті, лабораторії, майстерні, спортзалі тощо, перед початком канікул (зимових, літніх), а також за межами закладу освіти, де освітній процес пов'язаний з використанням небезпечних або шкідливих для здоров'я факторів. Первинний інструктаж з безпеки життєдіяльності проводять викладачі, вчителі, куратори груп, класні керівники, тренери, керівники гуртків тощо. Цей інструктаж проводиться із здобувачами освіти, а також з батьками, які беруть участь у позанавчальних заходах.

Первинний інструктаж з безпеки життєдіяльності, який проводиться перед початком кожного практичного заняття (практичної, лабораторної роботи тощо), реєструється в журналі обліку навчальних занять, виробничого навчання на сторінці предмета в розділі про запис змісту уроку, заняття.

Позаплановий інструктаж з безпеки життєдіяльності із здобувачами освіти проводиться у разі порушення ними вимог нормативно-правових актів з охорони праці, безпеки життєдіяльності, що може призвести чи призвело до травм, аварій, пожеж тощо, зміни умов виконання навчальних завдань (лабораторних робіт, трудового навчання, виробничої практики, професійної підготовки тощо), нещасних випадків.

Цільовий інструктаж з безпеки життєдіяльності проводиться із здобувачами освіти у разі організації позанавчальних заходів (олімпіади, турніри з предметів, екскурсії, туристичні походи, спортивні змагання тощо), під час проведення

громадських, позанавчальних робіт (прибирання територій, приміщень, проведення науково-дослідних робіт на навчально-дослідній ділянці тощо).

Реєстрація первинного, позапланового, цільового інструктажів з безпеки життєдіяльності проводиться в журналі реєстрації первинного, позапланового, цільового інструктажів здобувачів освіти з безпеки життєдіяльності, що зберігається в кожному кабінеті, лабораторії, майстерні, спортзалі тощо.

Зауважимо, що:

- учні, які інструктуються, розписуються в журналі, починаючи з 9-го класу, але не пізніше, ніж їм виповнилося 14 років;
- педагогічні працівники, які проводять інструктажі з охорони праці, безпеки життєдіяльності, на момент проведення повинні пройти навчання (інструктаж) у керівника структурного підрозділу;
- перевірка заступником керівника, керівником структурного підрозділу закладу освіти стану ведення журналу реєстрації первинного, позапланового, цільового інструктажів здобувачів освіти з безпеки життєдіяльності здійснюється протягом навчального року, не менше ніж один раз на три місяці (на кожних канікулах);
- сторінки журналу реєстрації інструктажів мають бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою відповідно до вимог.

Підсумуємо...

Характерною ознакою сучасного розвитку суспільства є орієнтація на розвиток освіти, науки і культури, на розширення інтеграційних процесів у царині духовного і матеріального життя людини та суспільства, створення безпечних умов праці і навчання відповідно до чинного законодавства. Охорона праці, безпека життєдіяльності, як системи забезпечення та збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності, є найважливішими складовими професійної освіти. Отже, безперервна навчання учасників освітнього процесу з питань, зазначених вище, має величезне значення для здійснення державної політики в галузі охорони праці, безпеки життєдіяльності.

Однак нині система навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності недосконала. Традиційне навчання, що проводиться на рівні інструктажу: вступний, первинний, повторний, позаплановий, цільовий, які зіграли в свій час позитивну роль, на зараз потребує подальшого вдосконалення як за змістом, так і за організаційними формами навчання.

Потому проблеми формування необхідних знань, умінь і навичок та підвищення їх якості з питань безпеки праці, проблеми удосконалення форм і методів навчання з охорони праці, безпеки життєдіяльності, проблеми впровадження та використання інформаційних, модульних, особистісно орієнтованих технологій під час вивчення досі залишаються актуальними. І завданням кожного закладу освіти передусім повинно бути виконання вимог Державної політики з охорони праці та безпеки життєдіяльності, а також підготовка учнів (вихованців) до подальшої освіти і трудової діяльності, виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як

найвищої соціальної цінності, формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про охорону праці» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
2. Закон України «Про освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12#Text>
3. Безпека людини у сучасних умовах: Монографія / В.В. Березуцький, Н.Л. Березуцька, А.О. Богодист та ін.; За заг. ред. проф. В.В. Березуцького. – Харків: ФОП Мезіна В.В., 2018. – 208 с.
4. Основи професійної безпеки та здоров'я людини: підручник / В. В. Березуцький [та ін.] ; під ред. проф. В. В. Березуцького. – Харків : НТУ «ХП», 2018. – 553 с.
5. Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року №15. [Електронний ресурс]/ – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05#n32>
6. Про затвердження Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, наказ Міністерства освіти і науки України від 18 квітня 2006 року №304. [Електронний ресурс]/ – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0806-06#Text>
7. Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти, наказ Міністерства освіти і науки України від 26 грудня 2017 року №1669. [Електронний ресурс]/ – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0100-18#Text>
8. Про затвердження Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України, наказ Міністерства освіти і науки України від 15 серпня 2016 року №974. [Електронний ресурс]/ – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1229-16#Text>
9. Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року №444. [Електронний ресурс]/ – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF#Text>

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В
ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ВІДПОВІДНО ДО КОНЦЕПЦІЇ «НОВА
УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»**

Інна ЧЕРВОНЕЦЬ,

завідувач ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

Зміст організації освітньої діяльності в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти здійснюється відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту» та визначається Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р, Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 р. № 688), Державним стандартом базової і повної загальної